

Lausunto
Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta (JYY)
6.10.2011

Lausunto luonnoksesta Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaksi vuosille 2011-2016

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta (JYY) lausuu luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta vuosille 2011-2016 seuraavaa. Lausunossa on ensin kappaleittain yleisiä huomioita, jonka jälkeen esitellään tarkempia kommentteja yksittäisiin toimenpiteisiin.

Väestön koulutustaso ja osaaminen

Kehittämissuunnitelman tavoitteiden asettamisessa tulisi paremmin huomioida yhteiskunnalliset olosuhteet ja taloudelliset realiteetit.

JYY kannattaa ilolla useita kehittämissuunnitelmassa mainittuja tavoitteita kuten väestön koulutustason nostamista, koulutuksen tasa-arvon tukemista, osaavan työvoiman saatavuuden turvaamista ja aktiivisen kansalaisuuden edistämistä.

Samalla kuitenkin kiinnitämme huomiota siihen, että useat viime aikojen koulutus- ja yhteiskuntapoliittiset kehityskulut toimivat näiden tavoitteiden vastaisesti. Epäilemme, ovatko suunnitelmassa esitetyt keinot tarkoituksenmukaisia ja riittäviä luonnoksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi Kataisen hallituksen hallitusohjelman koulutukseen ja tutkimukseen kohdentuvat leikkaukset, kuten yliopistoindeksin jäädyttäminen, ovat voimakkaita osaamisen kehittämisen tavoitteiden vastaisia ratkaisuja.

JYY ehdottaa, että varsinaisessa kehittämissuunnitelmassa otetaan luonnosta paremmin kantaa yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, toimintaympäristön muutoksiin ja taloudellisiin realiteetteihin, jotka olennaisesti vaikuttavat mahdollisuuksiin saavuttaa suunnitelmassa asetettavat tavoitteet.

Nopean valmistumisen ei pitäisi olla tärkeysjärjestyksessä osaamisen kehittämisen sekä opinnoissa ja työelämässä jaksamisen yläpuolella.

Yleisenä huomiona luonnoksesta JYY tuo esiin, että korkeakouluopiskelijoiden työelämään siirtymisen nopeuttamisen ei pidä olla itsetarkoituksellista. Ei ole kannattavaa kouluttaa nopealla tahdilla korkeakoulutettuja, jotka vaihtavat pian valmistumisensa jälkeen alaa, eivät saavuta työmarkkinoiden kannalta riittävää osaamistasoa ja, jotka eivät jaksu työelämässä.

Korkeakoulutus on kustannustehokkaampaa ja järkevämpää, mikäli opintojen ohjaukseen panostetaan nykyistä tasoa huomattavasti enemmän ennen korkeakouluopintojen aloittamista ja jatkuvasti opintojen kuluessa. JYY jää kaipaamaan suunnitelmasta konkreettisia ja vaikuttavia toimenpiteitä koulutuksen nivelvaiheissa olevien henkilöiden tukemiseksi.

Koulutuksen laadullisia indikaattoreita tulee kehittää koulutustason ja osaamisen arvioimiseksi.

Kun tavoitellaan ja arvioidaan väestön koulutuksella saavutettavaa osaamista, tulee tarkastella tutkintomäärien rinnalla koulutuksen laatua. Määrälliset indikaattorit ovat luonnollisesti helpommin hahmotettavissa ja myös kansainvälisesti vertailtavissa, mutta se ei saa johtaa laadullisten tekijöiden laiminlyöntiin. Myös korkeakoulujen työharjoitteluindikaattoreita tarvitaan, onkin ensiarvoisen tärkeää, että akateemisille aloille saadaan akateemisen harjoittelun kriteerit luotua.

Työharjoittelujen rooli korostuu, jos työssäkäynti opintojen ohessa ei ole mahdollista.

Kommentti kohtaan 20: *”Korkeakoulujen työelämäyhteyksiä parannetaan kehittämällä rahoitusperusteita ja -malleja.”*

Kirjaus kaipaa täsmennystä.

Nykyisin merkittävä osa korkeakouluopiskelijoista käy ansiotyössä opintojen ohella rahoittaakseen opintojaan, mutta myös kerätäkseen työmarkkinoilla välttämättömäksi koettua työkokemusta jo ennen valmistumista. Mikäli siirtymistä opinnoista työelämään nopeutetaan nykyisestä, tarkoittaisi se samalla työharjoittelun roolin korostumista aikaisempaan verrattuna. Työharjoittelukäytäntöjen ja korkeakoulujen työelämäyhteyksien kehittäminen on tällöin erittäin tärkeää.

Työharjoittelu ei saa heikentää opiskelijan toimeentuloa ja mahdollisuutta opintotukeen. Harjoittelusta on saatava joko kunnollinen harjoittelupalkka tai siitä on saatava opintopisteitä, jotka riittävät opintotukilain mukaiseen päätoimisen opiskelun määrittämiseen.

Korkeakoulut ja tutkimus

Korkeakoulujen profiloituminen ei saa johtaa muuttuvan työelämän ja yhteiskunnan kilpailukyvyyn kannalta tärkeän monialaisuuden heikentymiseen.

JYY toivoo, että suunnitelmassa huomioitaisiin paremmin suomalaisen koulutuksen merkittävin vahvuus ja keskeinen luovien innovaatioiden edellytys eli monialaisuus - sekä tutkimuksessa että koulutuksessa. Luonnoksen useissa kohdissa painotettava korkeakoulujen entistä syvällisempi profiloituminen ja vahvuusalueisiin keskittyminen eivät saa heikentää mahdollisuutta liikkua rajojen yli. Sen sijaan korkeakouluja, opiskelijoita, opettajia ja tutkijoita tulisi kannustaa rajat ylittävään yhteistyöhön, jolle tulisi antaa tukea myös korkeakoulujen ulkoisessa ja sisäisessä rahoituksessa. Koulutuksen osalta rahoituksen tulee mahdollistaa opiskelijan joustavan siirtymisen korkeakoulujen välillä ja sisällä.

Monialaisuus koulutuksessa on välttämätön tavoite vallitsevan työelämän näkökulmasta. Nykyisillä työmarkkinoilla pitkät työurat vain harvojen työnantajien palveluksessa käyvät yhä harvinaisemmaksi erityisesti korkeakoulutettujen osalta. Korkeakoulutuksen tulee antaa opiskelijoille valmiudet kohdata muuttuvat työmarkkinat, joka tarkoittaa myös kykyä liikkua joustavasti työtehtävien, työnantajien ja ammattialojen

välillä. Tutkinto, joka muodostuu vain hyvin rajallisten oppiaineiden opinnoista, ei tarjoa tällaisia valmiuksia.

Monialaisuus luo myös edellytyksiä laadukkaalle tutkimukselle ja uusille innovaatioille.

Korkeakoulutuksen läpäisyn parantaminen vaatii panostuksia erityisesti koulutuksen nivelvaiheiden ohjaukseen ja opiskelijoiden opiskelukykyyn.

Korkeakoulujen yksioikoinen palkitseminen tutkintojen nopeasta läpäisystä saattaa johtaa koulutuksen tason heikkenemiseen, jonka myötä väestön osaamistason nostamisen tavoite vaarantuu.

Koulutuksen läpäisyn parantamiselle ja nopeammalle siirtymiselle koulutuksesta työelämään ei JYYn mukaan esitetä suunnitelmaluonnoksessa tarpeellisia toimenpiteitä. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii JYYn mukaan panostamista erityisesti koulutuksellisten nivelvaiheiden ohjaukseen ja opiskelukykyyn parantamiseen. Nykyistä parempaa ohjauksellista tukea kaipaavat erityisesti toisen asteen koulutuksesta korkeakouluihin siirtyvät opiskelijat.

Opiskelukyky - hyvät opiskelutaidot, opinnoissa jaksaminen ja korkea opiskelumotivaatio - johtaa laajassa mittakaavassa laadullisesti parempiin opiskelutuloksiin ja parempiin työelämävalmiuksiin, mutta myös ripeämpään opiskelutahtiin. Parempi opiskelukyky ei synny kuitenkaan tiukemmilla rajoituksilla ja määräyksillä, vaan opiskelijoiden työn tunnustamisen kautta. Yliopistoille tulisi luoda aiempaa merkittävämmät mahdollisuudet ja kannusteet edistää opiskelijoiden opiskelukykyä. Ohjauksen ja opiskelukykyyn edistäminen tulisi näkyä myös yliopistojen rahoituskriteereissä.

Korkeakoulujen hallinnollinen yhteistyö ei saa johtaa duaalimallin hämärtymiseen.

Kommentti kohtaan 77: *”Korkeakoulutuksen laadun ja tehokkuuden lisäämiseksi edistetään korkeakoulujen rajat ylittävää tilojen tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhteiskäyttöä.*”

Korkeakoulujen välinen tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhteiskäyttö on järkevää kehitystä, mutta se tulee toteuttaa harkitusti ja kontrolloidusti. Hallinnollinen yhteistyö ei saa johtaa ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tutkintojen välisen rajan hämärtymiseen, vaan korkeakoulutuksen duaalimalli tulee säilyttää jatkossakin. Tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhdistäminen tulee perustua korkeakoulujen itsenäiseen harkintaan.

Monet koulutusalat ovat merkittäviä ja säilyttämisen arvoisia, vaikka ne olisivatkin opiskelijamäärältään pieniä.

Kommentti kohtaan 83: *”Uudistetaan korkeakoulujen koulutusvastuuta ja tutkintoja koskeva säätely siten, että korkeakoulujen autonomiaa koulutuksen järjestämistavoissa vahvistetaan. Uudet säädökset tulevat voimaan vuoden 2014 alusta lukien. Säädökset valmistellaan siten, että korkeakoulujen koulutusvastuiden kokonaisuus selkiytyy, yhteiskunnan koulutus- ja*

osaamistarpeet turvataan, ja koulutusta voidaan koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

JYYn mukaan koulutuksen kokoaminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi ei saa johtaa kategoriseen luopumiseen pienistä koulutusaloista. Koulutusala voi olla yhteiskunnallisesti merkittävä ja monella muulla tavoin säilyttämisen arvoinen, vaikka sen opiskelijamäärät eivät olisikaan suuria. Suurempiin koulutuskokonaisuuksiin siirtyminen ei saa johtaa tilanteeseen, jossa korkeakoulut määrittävät yksiselitteiset minimirajat säilytettävien koulutusalojen uusien opiskelijoiden sisäänotolle.

Korkeakoulujen päävalintoja ei tule varata ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville. Opiskelijavalintojen kehittämisessä tulee mahdollistaa sujuva ja tuettu koulutusalan vaihtaminen.

Kommentti kohtaan 84: "Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yhdessä korkeakoulujen kanssa siitä, että korkeakoulujen opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen rakenteet on uudistettu 2015 loppuun mennessä nopeuttamaan korkeakoulutukseen pääsyä. Korkeakoulujen päävalinnat varataan ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville.

"

Kommentti kohtaan 85: "Kehitetään joustavia opiskelijavalinnan tapoja, joilla mahdollistetaan opintojen aloittaminen aiempien opintojen ja suoritettujen tutkinnon osien perusteella sekä joustava siirtyminen korkeakoulujen sisällä ja välillä.

"

JYY näkee hyvin ongelmallisena korkeakoulujen päävalinnan keskittämisen ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville. Valintojen rajaaminen heikentää olennaisesti aiemmin korkeakoulupaikan vastaanottaneiden mahdollisuutta vaihtaa opiskelualaa. Tämä rajaaminen olisi merkittävässä ristiriidassa muun muassa luonnoksen kohdassa 85 esitetyn korkeakoulujen sisällä ja välillä tapahtuvan joustavan siirtymisen tavoitteen välillä.

Opiskelijan juuttuminen väärälle opiskelualalla ei ole opiskelijan, korkeakoulun, työnantajien eikä yhteiskunnan etu, joten alan vaihtaminen ja toisen tutkinnon suorittaminen perustellusta syystä tulee edelleen olla mahdollista. Mikäli kiintiöt ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville luodaan, tulee erillisvalintoja kehittää merkittävästi.

JYY huomauttaa, että mahdollisessa valintakiintiöiden kehittämisessä on huomioitava opintotukilain uudistus. Uudessa opintotukimallissa kandidaatin tutkinnon suorittamiseen myönnetään vain 37 tukikuukautta, jonka myötä vaihtaminen uuteen opiskelualaan voi johtaa tukirajojen täyttymiseen normaalillakin opiskelutahdilla. Opintotukilaissa päätoimisen opiskelun tahdiksi on määritelty 5 opintopistettä opiskelu kuukauden kohden, joka yliopistoasetuksen perusteella tarkoittaa 148,5 työtuntia kuukaudessa. Kiintiöiden synnyttäminen edellyttäisi merkittäviä panostuksia opintojen ohjaukseen ja aiemmin suoritettujen opintojen hyväksilukukäytäntöihin.

Korkeakoulujen rahoituksen tulee tutkintojen läpäisyyden kannustamisen sijaan edistää ensisijaisesti koulutuksen ja opintojen ohjauksen laatuun panostamista.

Kommentti kohtaan 86: *”Korkeakoulut nostavat opetuksen ja ohjauksen tasoa ja parantavat tutkintojen läpäisyä kaikilla tutkintotasoilla:*

- Jokaiselle opiskelijalle turvataan laadullisesti tasavertaiset koulutusedellytykset ja opiskelijapalvelut koulutuspaikkakunnasta riippumatta.

- Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitus kytketään nykyistä tiiviimmin tutkintojen suoritusaikaan ja suoritettuihin opintopisteisiin.
”

Kirjauksessa tutkintojen läpäisyn parantaminen näyttäytyy opetuksen ja ohjauksen laadun kehittämisen ylätavoitteena. JYY näkee kirjauksen outona, kun huomioidaan kehittämissuunnitelman keskeinen tavoite kehittää väestön osaamista ja nostaa koulutustasoa. Tutkinto- ja opintopistemääriin perustuva rahoitus ei riittävässä määrin kannusta korkeakouluja kehittämään koulutustaan siten, että opiskelijat saavuttaisivat nykyistä parempaa osaamista, syvällisempää ja laajempaa sivistystä tai parempaa työmarkkinaosaamista. Korkeakoulujen rahoituksen painopistettä tulisi JYYn mukaan siirtää yhä enemmän laadullisiin kriteereihin, jonka myötä korkeakouluille muodostuisi kannattavaksi kehittää opetuksen ja ohjauksen laatua. Laadullisina mittareina tulisi tarkastella muun muassa opiskelijoiden työllistymistä, opettajien pedagogista osaamista ja opiskelijapalautteen perusteella mitattavaa koulutuksen laatua.

On lisäksi huomattava, että opinnoista saatavat opintopistemäärät korkeakoulujen välillä ja korkeakoulujen sisällä eri oppiaineiden välillä vaihtelevat merkittävästi - yhteisestä mitoituserusteesta huolimatta. Rahoituksen entistä tiiviimpi kytkeytyminen opintopistemääriin suosisi yhä enemmän niitä koulutusaloja ja -yksiköitä, joissa opintojen suorittamiseksi vaadittava työmäärä on muita vähäisempää. Korkeakoulutuksen laatu ei saa olla synonyymi läpäisyn tehokkuudelle.

Opettajat ja muu henkilöstö

Yliopistojen opettajien opetusvalmiuksia ja yliopistopedagogisen koulutuksen edellytyksiä tulee kehittää.

Luonnoksessa nostetaan erityisesti esiin varhaiskasvatuksen henkilöstön, peruskoulutuksen opettajien ja ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön asema, mutta korkeakoulutuksen opettajat jäävät vähemmälle huomiolle. JYY näkee, että yliopistojen opettajien opetus- ja ohjausvalmiuksiin panostaminen hyödyttäisi laajasti eri alojen osaamisen kehittämistä.

Yliopistojen nykyinen rahoitusmalli ei riittävästi kannusta yliopistoja kehittämään opetushenkilöstönsä pedagogista osaamista, sillä merkittävimmät rahoituserusteet pohjautuvat tutkimukseen ja suoritettujen tutkintojen määriin. Uudessa rahoitusmallissa olisi hyvä luoda sellaisia rakenteita, jotka kannustavat yliopistoja kehittämään opetushenkilöstöään sekä edelleen yliopistojen opettajia kehittämään itseään opettajina ja opintojen ohjaajina.

Yliopistojen koulutuksellinen asema on muiden koulutusasteiden oppilaitoksiin ja ammattikorkeakouluihin verrattuna poikkeuksellinen erityisesti siksi, että yliopiston koulutus pohjautuu tutkimukseen. Tästä syystä JYY näkee tärkeänä yliopistopedagogisen koulutuksen kehittämisen.

JYY ehdottaa, että suunnitelmaan kirjataan omana toimenpiteenään seuraava: Tuetaan korkeakoulujen opetushenkilöstön ammatillista kehittymistä kehittämällä korkeakoulu- ja yliopistopedagogisia koulutuksia.

Opintotuki

Opintotukea tulee kehittää opintorahapainotteisesti

JYYn mukaan opintorahapainotteinen opintotukijärjestelmä on yhdenvertaisin tapa järjestää opiskelijoiden toimeentulo. Opintolainapainotteinen opintotukijärjestelmä eriarvoistaisi opiskelijoita monella tapaa. Korkeakoulutuksen takaama palkkataso ja työllistymisen varmuus riippuvat vahvasti koulutusalaista, joten lainapainotteinen järjestelmä asettaisi opiskelijat koulutusalan ja palkkatason mukaisesti eriarvoiseen asemaan.

JYYn mukaan opintotukijärjestelmän tulee olla opintorahapainotteinen läpi opintojen ollen yhdenvertainen järjestelmä eri koulutusalojen välillä. Lainapainotteinen järjestelmä suosisi vauraita opiskelijoita, sillä vähävaraisesta taustasta tuleville opiskelijoille opintovelka on merkittävästi suurempi pelote ja rajoite kuin vauraasta taustasta tuleville.

Opintolainapainotteinen opintotukijärjestelmä sotisi maksuttoman koulutuksen ja tasarvoisen koulutusjärjestelmän periaatteita vastaan sekä lisäksi koulutuksen sosiaalista periytyvyyttä. Opintolainapainotteisuus on ristiriidassa myös työurien pidentämisen tavoitteiden ja nopean valmistumisen tavoitteen kanssa. Opintolainapainotteinen järjestelmä lisäksi pahimmassa tapauksessa entisestään opiskelijoiden opiskeluaikaista työssäkäyntiä, sillä työnteko tuo varmuutta opintolainan takaisinmaksuun.

Opintorahalle tarvitaan tasokorotus, sillä sen reaaliarvo on jäänyt jälkeen elinkustannusten kehityksestä.

Kommentti alakappaleeseen *"Opintotuen taso"*

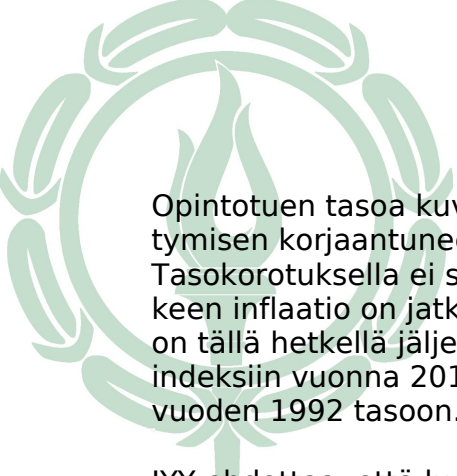
Kommentti kohtaan 141: *"Opintotuki sidotaan indeksiin 1.9.2014. Lisäksi opintotukijärjestelmää uudistetaan tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Osana uudistusta korjataan toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen liittyvät epäkohdat ja tarkastellaan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Opintotuen uudistamisen kustannukset eivät ylitä uudistuksen kansantaloudellisia positiivisia vaikutuksia."*

Kommentti kohtaan 142 *"Hallitus antaa vuotta 2014 koskevan talousarvion yhteydessä esityksen laiksi opintotukilain muuttamisesta siten, että opintoraha sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.9.2014 lukien.*

”

JYY on erittäin tyytyväinen päätökseen sitoa opintotuen opintoraha indeksiin. Samalla kuitenkin haluamme huomauttaa, että opintorahan taso on jäänyt ennen indeksiin sitomista jälkeen elinkustannusten kehityksestä.

Opintotuen tasoa kuvailevassa kappaleessa väitetään opintotuen ostovoiman heikentymisen korjaantuneen 1.8.2008 tehdyllä tasokorotuksella. Tämä ei pidä paikkaansa. Tasokorotuksella ei saavutettu vuoden 1992 ostovoiman tasoa ja tasokorotuksen jälkeen inflaatio on jatkanut edelleen opintorahan ostovoiman heikentämistä. Opintoraha on tällä hetkellä jäljessä 13 prosenttia vuoden 1992 tasosta. Kun opintotuki sidotaan indeksiin vuonna 2014 on opintotuen ostovoima enää 80 prosentin luokkaa verrattuna vuoden 1992 tasoon.

JYY ehdottaa, että luonnoksen kohtaa 141 muutetaan seuraavasti (muutokset alleviivattu): Opintotuki sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.9.2014. Lisäksi opintotukijärjestelmää uusitaan tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista nostamalla opintoraha tasokorotuksella takaisin vuoden 1992 ostovoiman tasolle. Osana uudistusta korjataan toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen liittyvät epäkohdat ja parannetaan perheellisten opiskelijoiden asemaa ottamalla käyttöön opintotuen huoltajakorotus. Opintotuen uudistamisen kustannukset eivät ylitä uudistuksen kansantaloudellisia positiivisia vaikutuksia.

JYY ehdottaa, että kohtaa 142 muutetaan seuraavasti (muutokset alleviivattu): Hallitus antaa vuotta 2014 koskevan talousarvion yhteydessä esityksen laiksi opintotukilain muuttamisesta siten, että opintoraha sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.9.2014 alkaen, jolloin se myös nostetaan tasokorotuksella takaisin vuoden 1992 ostovoiman tasolle.

Opintotuen asumislisän vuokrattoa tulee nostaa ja huoltajakorotus on otettava käyttöön.

Kommentti kohtaan 143: *”Selvitetään valtiontaloudelliset edellytykset opintorahan, asumislisän vuokratajan ja opintolainan valtiontakauksen korottamiseen sekä opintorahan huoltajakorotuksen käyttöönottoon.*”

Opintotuen asumislisän vuokratto on alhainen. Sitä tulee nostaa, koska vuokrataso ja muut asumiskustannukset ovat nousseet viime vuosina merkittävästi. Samalla on myös muilla keinoilla pyrittävä hillitsemään asumiskustannusten nousua.

Huoltajakorotus on yksi keskeisimmistä keinoista parantaa opintorahapainotteista tukijärjestelmää. Valtion tulisi antaa huoltajakorotus kaikille opintotukea nostaville opiskelijoille, joilla on alaikäisiä lapsia huollettavanaan.

Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta

Joonatan Virtanen
Hallituksen puheenjohtaja

Minna Oinas
Pääsihteeri

Lisätietoja: Korkeakoulupoliittinen sihteeri Sami Tuori | 050 330 1025 |
koposihteeri@jyy.fi

